

הזמנה כ"י משולב

פרשת ויצא, בראשית כח (ז) - לב (א), קמ"ח פסוקים

פרק כח

(י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. יצא ללכת לחרן:

ולהם הסמוכים אצל דיבור, משמשים לשון על, וזה יוכיח, שהרי עם יעקב לא דיבר קודם לכן:

(טז) וייקץ יעקב משנתו ויאמר אבן יש יקץ במקום הזה ואנכי לא ידעתי. שאילו ידעתי - לא ישנתי במקום קדוש כזה:

(יז) ויירא ויאמר מה־נורא המקום הזה תרגום מה דחילו אתרא הדין. דחילו שם דבר הוא, כמו סולתנו, וכסו למלבש אין זה כי אם־בית אלהים* וזה שער השמים. מקום תפילה לעלות תפילתם השמימה. ומדרשו - שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה:

כי אם בית אלהים. אמר רבי אלעזר בשם רבי יוסי בן זמרא, הסולם הזה עומד בבאר שבע ואמצע שיפועו מגיע כנגד בית המקדש, שבאר שבע עומד בדרומה של יהודה, וירושלים בצפונה בגבול שבין יהודה ובנימין, ובית אל היה בצפון של נחלת בנימין בגבול שבין בנימין ובין בני יוסף, נמצא סולם שרגליו בבאר שבע וראשו בבית אל מגיע אמצע שיפועו נגד ירושלים.

וכלפי שאמרו רבותינו שאמר הקדוש ברוך הוא צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה, ועוד אמרו יעקב קראה לירושלים בית אל וזו לזו היא ולא ירושלים, ומהיכן למדו לומר כן. אומר אני שנעקר הר המוריה ובא לכאן, וזוהו היא קפיצת הארץ האמורה בשחיתת חולין (חולין צא:), שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל, וזוהו ויפגע במקום.

ואם תאמר וכשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא עכבו שם, איהו לא יהיב לביה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו, ומן השמים יעכבוהו, איהו עד חרן אזל כדאמרין בפרק גיד הנשה (חולין צא:), וקרא מוכיח וילך חרנה, כי מטא לחרן אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ.

(הא) בית אל לא זה הוא הסמוך לעי אלא לירושלים, ועל שם שהיתה עיר האלהים קראה בית אל, והוא הר המוריה שהתפלל בו אברהם, והוא השדה שהתפלל בו יצחק, וכן אמרו בסוטה לנו ונעלה וגו' לא כאברהם שקראו הר, ולא כיצחק שקראו שדה, אלא כיעקב שקראו בית אל. ע"כ מפרש"י (מדויק):**

(יח) וישב יעקב בבקר ויקח את־האבן אשר־שם מראשיתו וישם אתה מצבה ויצק שמן על־ראשה: (יט) ויקרא את־שם־המקום ההוא בית־אל ואולם לזו שם־העיר לראשונה:

(כ) וידר יעקב נדר לאמר אם־יהיה אלהים עמדי אם ישמור לי הבטחות הללו שהבטיחני להיות עמדי, כמו שאמר לי (לעיל פס' טו) והנה אנכי עמך ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך כמו שאמר לי (שם) ושמרתני בכל אשר תלך ונתן־לי לחם לאכל כמו שאמר (שם) כי לא אעזבך, והמבקש לחם הוא קרוי נעזב, שנאמר (תהלים לז כה) ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם ובגד ללבש:

(כא) ושבתי כמו שאמר לי (לעיל פס' טו) והשיבותיך אל האדמה בשלום שלם מן החטא, שלא אלמד מדרכי לבן אל־בית אבי והיה יקוק לי לאלהים. שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף, שלא ימצא פסול בזרעי, כמו שנאמר (שם) אשר דברתי לך, והבטחה זו הבטיח לאברהם, שנאמר (לעיל יז ז) להיות לך לאלהים ולזרעך אחר־יך:

ולא יעקב. על ידי שבשביל שרעות בנות כנען בעיני יצחק אביו הלך עשו אל ישמעאל, הפסיק הענין בפרשתו של יעקב, וכתב (לעיל כח ו) וירא עשו כי ברך וגו', ומשגמר חזר לענין הראשון.

ולא. לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיהה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיהה פנה הדרה, וכן (רות א ז) 'ותצא מן המקום' האמור בנעמי ורות:

(יא) ויפגע במקום וילך שם כריבא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשיתו וישכב במקום ההוא:

(יא) ויפגע במקום לא הזכיר הכתוב באיזה מקום, אלא במקום הנזכר במקום אחר, הוא הר המוריה שנאמר בו (לעיל כב ד) וירא את המקום מרחוק. ויפגע. כמו (יהושע טז ז) ופגע ביריחו, (שם יט יא) ופגע בדבשת. ורבותינו פירשו לשון תפילה, כמו (ירמיה ז טז) ואל תפגע בי, ולמדנו שתיקן תפלת ערבית. ושינה הכתוב ולא כתב ויתפלל, ללמדך שקפצה לו הארץ, כמו שמפורש בפרק גיד הנשה (חולין צא:)-

וילך שם כריבא השמש היה לו לכתוב ויבא השמש, כי בא השמש, משמע ששקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם ויקח מאבני המקום וישם מראשיתו עשן כמין מרזב סביב לראשו, שהיה ירא מפני חיות רעות. התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשן הקדוש ברוך הוא אבן אחת, וזוהו שנאמר (לקמן פסוק יח) ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישכב במקום ההוא. לשון מיעוט, באותו מקום שכב, אבל ארבע עשרה שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה:

(יב) ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ, ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותו:

(יג) והנה יקוף נצב עליו לשמרו ויאמר אני יקוף אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק אף על פי שלא מצינו במקרא שייחד הקדוש ברוך הוא שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב אלהי פלוני, משום שנאמר (איוב טו טו) הן בקדושו לא יאמין, כאן ייחד שמו על יצחק, לפי שכהו עיניו וכלוא היה בבית, והרי הוא כמת, ויצר הרע פסק ממנו הארץ אשר אתה שכב עליה קיפל הקדוש ברוך הוא כל ארץ ישראל תחתיו, רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו לך אתנגה ולירעה:

(יד) והיה ירעה כעפר הארץ ופרצת, וחזקת, כמו (שמות א יב) וכן יפרוץ ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל־משפחת האדמה ובירעה:

(טו) והנה אנכי עמך לפי שהיה ירא מעשו ומלבן ושמרתיו בכל אשר תלך והשבתיך אלה־האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם־עשיתי אם משמש בלשון 'כי' את אשר דברתי לך. לצרכך ועלך, מה שהבטחתי לאברהם על זרעו, לך הבטחתי ולא לעשו, שלא אמרתי לו כי יצחק יקרא לך זרע, אלא כי ביצחק, ולא כל יצחק. וכן כל לי ולך ולו

(יב) וַיִּגְדַּע יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אַבְיָהָ הוּא וְכִי בְּדָרְבָקָה הוּא כִּי אָחִי אַבְיָה הוּא. קרוב לאביה, כמו (לעיל יג ח) אנשים אחים אנחנו. ומדרשו, אם לרמאות הוא בא - גם אני אחיו ברמאות, ואם אדם כשר הוא, גם אני בן רבקה אחותו הכשרה וְתָרַץ וְתָגֵד לְאַבְיָהָ. לפי שאמה מתה, לא היה לה להגיד אלא לו:

(יג) וַיְהִי כְשֶׁמַּע לְבָן אֶת־שִׁמְעוֹן יַעֲקֹב בְּדָאָחָתוֹ וַיִּרְצֵן לְקָרְאָתוֹ כַּסְבוֹר מִמּוֹן הוּא טַעוֹן, שהרי עבד הבית בא לכאן בעשרה גמלים טעונים וַיַּחֲבֹקֵלּוּ כְּשֵׁלָא רָאָה עֵמוּ כְּלוּם, אמר שמא זהובים הביא והנם בחיקו וַיִּנְשָׁקֵם לָוֹ אמר שמא מרגליות הביא והם בפיו וַיִּבְיָאָהוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּסְפָּר לְלֵבָן אֶת־כְּלֵי־הַבְּרִים הָאֵלֶּה. שלא בא אלא מתוך אונס אחיו, ושנטלו ממונו ממנו:

(יד) וַיֹּאמֶר לוֹ לְבָן אֶךְ עֲצָמִי וּבְשָׂרִי אֵתָהּ מַעֲתָה אֵין לִי לֹאסְפָךְ הַבֵּיתָה הוֹאִיל וְאֵין בִּידֶךָ כְּלוּם, אלא מפני קורבה אטפל בך חודש ימים. וכן עשה, ואף זו לא לחינם, שהיה רועה צאנו וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֲדָשׁ יָמִים:

(טו) וַיֹּאמֶר לְבָן לִיעֲקֹב הַכִּי־אָחִי אֵתָהּ וְעַבְדְּתָנִי חָנָם לְשׁוֹן תִּימָה, וְכִי בִשְׁבִיל שֶׁאֵחִי אֵתָהּ תַעֲבֹדֵנִי חִינָם. וענדלתי. כמו ותעבדני, וכן כל תיבה שהיא לשון עבר, הוסיף ו"ו בראשה היא הופכת התיבה להבא הַגִּידָה לִי מִהַמְּשֻׁבְּרֵתָךְ:

(טז) וַיִּלְבָּן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לְאָהָ וְשֵׁם הַקְּטָנָה רַחֵל:

(יז) וַעֲיָנִי לְאָהָ רַבּוֹת שֶׁהִיָּתָה סְבוּרָה לַעֲלוֹת בְּגוּרָלוֹ שֶׁל עֵשׂוּ וּבּוֹכָה, שהיו הכל אומרים - שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה לגדול והקטנה לקטן וְרַחֵל הִיָּתָה יַפְתָּהָאָרְ הוּא צוּרַת הַפְּרָצוֹף, לשון (ישעיה מד יג) וַתֵּאָרְהוּ בְּשָׂרְךָ, קונפ"ס בלע"ז וַיִּפֹּת מְרָאָהָ. הוא זיו קלסתר:

*

שלישי

(יח) וַיֵּאָחֶב יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבָדְךָ שִׁבְעַת שָׁנִים הֵם יָמִים אַחֲדִים שֶׁאֵמְרָה לוֹ אִמּוֹ (לעיל כז מד) וַיִּשְׁבַּת עִמּוֹ יָמִים אַחֲדִים. ותדע שכן הוא, שהרי כתיב (להלן פס' כ) וַיְהִי בַעֲיָנִי כִימִים אַחֲדִים בְּרַחֵל בְּתַךְ הַקְּטָנָה. כל הסימנים הללו למה, לפי שיודע בו שהוא רמאי, אמר לו - אעבדך ברחל, ושמה תאמר רחל אחרת מן השוק, תלמוד לומר בתך, ושמה תאמר אחליף ללאה שמה ואקרא שמה רחל, תלמוד לומר הקטנה, ואף על פי כן לא הועיל לו, שהרי רמאו:

(יט) וַיֹּאמֶר לְבָן טוֹב תִּתֵּנִי אֵתָהּ לָךְ מִתְּנֵי אֵתָהּ לְאִישׁ אַחֵר שְׁבָה עִמָּדִי: (כ) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַת שָׁנִים וַיְהִי בַעֲיָנִי כִימִים אַחֲדִים בְּאֵהָבָתוֹ אֵתָהּ:

(כא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לְבָן הֲבָה אֶת־אֲשֵׁרֵי כִּי מְלֹאָו יָמִי וְאַבּוּאָה אֵלֵיָהָ. מלאו ימי. שאמרה לי אמי. ועוד מלאו ימי, שהרי אני בן שמונים וארבע שנה, ואימתי אעמיד שנים עשר שבטים, וזהו שאמר ואבואה אליה, והלא קל שבקלים אינו אומר כן, אלא להוליד תולדות אמר כן:

(כב) וַיִּאָּסֵף לְבָן אֶת־כְּלֵי־אֲנָשָׁי הַמְּקוּם וַיַּעֲשֶׂה מִשְׁתֶּה: (כג) וַיְהִי בְּעָרֵב וַיִּקַּח אֶת־לְאָהָ בִתּוֹ וַיָּבֵא אֵתָהּ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלֵיָהָ: (כד) וַיִּתֵּן לְבָן לָהּ אֶת־זֹלְפָה שִׁפְחָתוֹ לְלְאָהָ בִתּוֹ שִׁפְחָהּ:

(כה) וַיְהִי בְּבֹקֶר וַהֲנִיָּהּ הוּא לְאָהָ אַבְל בְּלִילָה לֹא הִיָּתָה לָהּ, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה

(כב) וַהֲאֵבֶן הַזֹּאת כִּךְ תִּפְרַשׁ וּ"ו ז' של והאבן, אם תעשה לי את אלה, אף אני אעשה זאת אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מִצְבֵּה יְהִיָּה בֵּית אֱלֹהִים כִּתְּרֹגְמוֹ אֵהִי פֹלַח עֲלֵהָ קִדְּם ה', וכן עשה בשבוע מִפְּדָן אֵרֶם, כשֶׁאֵמַר לוֹ (לְקַמֵּן לֵה א) קוֹם עֲלֵה בֵּית אֵל, מֵה נֹאמַר שֶׁם (שֶׁם פֹּס' יד) וַיִּצַּב יַעֲקֹב מִצְבֵּה וְגו' וַיִּסַּךְ עֲלֵיהָ נֶסֶךְ וְכֹל אֲשֶׁר תִּתְּנֵנִי עִשָׂר אֲעִשְׂרֶנּוּ לָךְ:

*

שני

פרק כט

(א) וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רְגֵלָיו מִשְׁנַתְּבַשֵּׁר בְּשׁוּרָה טוֹבָה שֶׁהוּבַטַּח בְּשִׁמְרֵהָ, נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת. כך מפורש בבראשית רבה (ע ח) וַיִּלְךְ אַרְצָה בְּנִי־קָרְם:

(ב) וַיֵּרָא וַהֲנֵה בְּאֵר בְּשָׂדֵה וַהֲנֵה־שָׁם שְׁלֹשָׁה עֹדְרֵי־צֹאן רֹבְצִים עֲלֵיהָ כִּי מִן־הַבְּאֵר הָיוּ יֹשְׁקוּ הָעֹדְרִים מִשְׁקִים הַרְעוּמִים אֶת־הַעֲדָרִים, והמקרא דיבר בלשון קצרה וַהֲאֵבֶן גְּדֹלָה עֲלֵפִי הַבְּאֵר:

(ג) וַנִּאָּסֵף־שָׁמָּה כָּל־הָעֹדְרִים רִגְלִים הָיוּ לְהֹאסֹף, לפי שהיתה האבן גדולה וַגְּלָלוּ אֶת־הָאֵבֶן מַעַל פִּי הַבְּאֵר וְגַלְלוּ, וּגוּלְלוּ, וּתְרֹגְמוֹ וּמַגְדִּירֵן. כל לשון הווה משתנה לדבר בלשון עתיד ובלשון עבר, לפי שכל דבר ההווה תמיד כבר היה ועתיד להיות וַהֲשִׁקּוּ אֶת־הַצֹּאן וַהֲשִׁיבוּ תְּרֹגְמוֹ 'ומתיבין' אֶת־הָאֵבֶן עֲלֵפִי הַבְּאֵר לְמַקְמָה:

(ד) וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אָחִי מֵאֵינִן אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מִתְּחֵן אֲנַחְנוּ: (ה) וַיֹּאמֶר לָהֶם הַיְדַעְתֶּם אֶת־לְבָן בְּרַחֲחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדַעְנוּ:

(ו) וַיֹּאמֶר לָהֶם הַשְּׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שְׁלוֹם וַהֲנֵה רַחֵל בִּתּוֹ בְּאָהָ עִם־הַצֹּאן. הטעם באל"ף, וּתְרֹגְמוֹ אֵתֵיא. 'ורחל באה' (להלן פס' ט), הטעם למעלה בבית"ת וּתְרֹגְמוֹ אֵתֵיא. הראשון לשון עושה, והשני לשון עשתה:

(ז) וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל לְאֵדַעַת הַאָּסֵף הַמְּקַנָּה הַשְּׁקוֹ הַצֹּאן וְלָכִי רָעוּ. לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד, אמר להם הן עוד היום גדול, כלומר אם שכירים אתם - לא שלמתם פעולת היום, ואם הבהמות שלכם, אף על פי כן לא עת האסוף המקנה וגו':

(ח) וַיֹּאמְרוּ לֹא נּוֹכַלְתָּ לְהַשְׁקוֹת, לפי שהאבן גדולה עד אֲשֶׁר יִאָּסְפוּ כָּל־הָעֹדְרִים וַגְּלָלוּ זֶה מִתּוֹרְגָם וַיִּגְדְּרוּן, לפי שהוא לשון עתיד אֶת־הָאֵבֶן מַעַל פִּי הַבְּאֵר וַהֲשִׁקִינוּ הַצֹּאן:

(ט) עוֹדְנֵנוּ מִדְּבַר עִמָּם וְרַחֵל בְּאָהָ עִם־הַצֹּאן אֲשֶׁר לְאַבְיָהָ כִּי רָעָה הוּא:

(י) וַיְהִי בְּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל בְּתִלְבָּן אָחִי אִמּוֹ וַאֲתֵצֵאן לְבָן אָחִי אִמּוֹ וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת־הָאֵבֶן מַעַל פִּי הַבְּאֵר כַּאֲדָם שֶׁמַּעֲבִיר אֶת־הַפֶּקֶק מַעַל פִּי צְלוּחִית, להודיער שכחו גדול וַיִּשָּׁק אֶת־הַצֹּאן לְבָן אָחִי אִמּוֹ:

(יא) וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיֵּשֶׂא אֶת־קִלְוֹ וַיִּבְדֵּךְ. לפי שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה. דבר אחר, לפי שבא בידים ריקניות, אמר - אלעזר עבד אבי אבא היו בידו חזמים וצמידים ומגנות, ואני אין בידו כלום. לפי שרדף אליפז בן עשיו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו. אמר לו מה אעשה לציווי של אבא, אמר לו יעקב טול מה שבידי, והעני חשוב כמת:

(ג) וַתֹּאמֶר הֲנֵה אֲמַתִּי בְלֵהָהּ בְּאֵי אֵלֶיהָ וַתֵּלֶד עַל-בְּרַפִּי כַּתְּרוֹמוֹ וְאֵנִי אֲרַבִּי וְאַבְנָה גַם-אֲנִי מִמֶּנָּה. מהו גם, אמרה לו זקנך אברהם היו לו בנים מהגר, וחגר מתניו כנגד שרה. אמר לה זקנתי הכניסה צרתה לביתה, אמרה לו אם הדבר הזה מעכב, הנה אמתי בלהה, ואבנה גם אנכי ממנה כשרה:

(ד) וַתִּתְּקַלּוּ אֶת-בְּלֵהָהּ שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלֶיהָ יַעֲקֹב: (ה) וַתֵּהָרֵג בְּלֵהָהּ וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן:

(ו) וַתֹּאמֶר רַחֵל דְּנַנִּי אֱלֹהִים דַּנִּי וְחַיִּיבֵנִי וְזַכְנִי וְגַם שָׁמַע בְּקִלְי וַיִּתְּקַלֵּי בֶן עַל-בֶּן קְרָאָה שְׁמוֹ דָּן:

(ז) וַתֵּהָרֵג עוֹד וַתֵּלֶד בְּלֵהָהּ שִׁפְחָתָהּ רַחֵל בֶּן שְׁנַי לְיַעֲקֹב:

(ח) וַתֹּאמֶר רַחֵל נִפְתָּלוֹי אֱלֹהִים נִפְתָּלְתִּי עֲסָאֲחִתִּי מִנְחָם בֶּן סֹרוֹק פִּירְשׁוּ בַּמַּחְבֵּרֶת (במדבר יט טו) צמיד פתיל, חבורים מאת המקום נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים. ואני מפרשו לשון (דברים לב ה) עקש ופתלתול, נתעקשתי והפצתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שוה לאחותי גם-יְכַלְתִּי הסכים על ידי. ואונקלוס תרגם לשון תפילה, כמו נפתולי אלהים, נתפלתתי בקשות החביבות לפניו, נתקבלתי ונתתני כאחותי. נפתלתי. נתקבלה תפלת. ומדרש אגדה יש רבים בלשון נטריקון ונתקרא שמו נפתלי:

(ט) וַתֵּרָא לֵאָה כִּי עֲמָדָה מַלְדָּת וַתִּקַּח אֶת-זֶלְפָּה שִׁפְחָתָהּ וַתֵּתֶן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה:

(י) וַתֵּלֶד זֶלְפָּה שִׁפְחָתָהּ לֵאָה לְיַעֲקֹב בֶּן: וּתלד זלפה, בכולן נאמר הריון חוץ מזלפה, לפי שהיתה בחורה מכולן ותינוקת בשנים ואין הריון ניכר בה, וכדי לרמות ליעקב נתנה לבן ללאה, שלא יבין שמכניסין לו את לאה, שכך מנהג ליתן שפחה גדולה לגדולה וקטנה לקטנה:

(יא) וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּגַד בָּא גֵד בָּא מִזֶּל טוֹב, כמו (שבת טז:) גד גדי וסונק לא, ודומה לו (ישעיה סה יא) העורכים לגד שלחן. ומדרש אגדה - שנולד מהול, כמו (דניאל ד כ) גדו אילנא, ולא ידעתי על מה נכתבה תיבה אחת. דבר אחר, למה נקראת תיבה אחת בגד, כמו בגדת בי כשבת אל שפחתי, כאיש שבגד באשת נעורים ונתקרא את-שמו גֵד:

(יב) וַתֵּלֶד זֶלְפָּה שִׁפְחָתָהּ לֵאָה בֶּן שְׁנַי לְיַעֲקֹב: (יג) וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּאִשְׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בְּנֹת וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֲשֶׁר:

*

רביעי

(יד) וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קִצְי־חַטִּים להגיד שבחן של שבטים, שעת הקציר היה, ולא פשט ידו בגזל להביא חיטים ושעורים, אלא דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו וַיִּמְצָא דֹדָאִים סִיגְלִי, עשב הוא ובלשון ישמעאל יסמין בַּשֶּׁדֶה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל-לֵאָה אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רַחֵל אֶל-לֵאָה תִּנְרָנָא לִי מִדֹדָאֵי בְנֶךָ:

(טו) וַתֹּאמֶר לָהּ הִמְעַט קָחְתְּךָ אֶת-אִישִׁי וְלָקַחְתְּ גַם אֶת-דֹדָאֵי בְנֵי בִתְמִיָּה, ולעשות עוד זאת ליקח גם את דודאי בני, ותרגומו 'למוסב' וַתֹּאמֶר רַחֵל לְבֶן יִשְׁבָּב עֲמָדָה הַלֵּילָה תַּחַת דֹּדָאֵי בְנֶךָ. שלי היתה שכיבת לילה זו, ואני נותנה לך תחת דודאי בנך. ולפי שזלזלה במשכב הצדיק, לא זכתה להיקבר עמו:

עכשיו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים וַיֹּאמֶר אֶל-לֶבֶן מִדֵּי זֹאת עֲשִׂיתִי לִי הֲלֹא בְּרַחֵל עֲבָדְתִּי עֲמָדָה וְלָמָּה רַמִּיתִּנִּי:

(כו) וַיֹּאמֶר לֶבֶן לֹא יֵאָעֲשֶׂה בֶן בְּמִקְוָמֶנּוּ לְתַת הַצְּעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה:

(כז) מִלֵּא שָׁבַע זֹאת דְּבוּק הוּא, שהרי נקוד בחטף, שבוע של זאת, והן שבעת ימי המשתה, בתלמוד ירושלמי במועד קטן (א ז). ואי אפשר לומר שבוע ממש, שאם כן היה צריך לינקד בפתח השין. ועוד ששבוע לשון זכר, כדכתיב (דברים טז ט) שבעה שבועות תספור לך, לפיכך אין משמע שבוע אלא שבעה, שייטיי"א בלע"ז [קבוצה של שבעה] וַתִּתְּנָה לָךְ לְשׁוֹן רְבִיבִים, כמו (לעיל יא ז) נרדה ונבלה, (שם פס' ג) ונשרפה, אף זה לשון וניתן גַם-אֶת-זֹאת מִיד לאחר שבעת ימי המשתה, ותעבוד לאחר נשואיה בַּעֲבָדָה אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עֲמָדִי עוֹד שְׁבַע-שָׁנִים אַחֲרוֹת:

(כח) וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב בֶּן וַיִּמְלֵא שָׁבַע זֹאת וַיִּתְּקַלּוּ אֶת-רַחֵל בְּתוּ לֹא לְאִשָּׁה: (כט) וַיִּתֶּן לֶבֶן לְרַחֵל בְּתוּ אֶת-בְּלֵהָהּ שִׁפְחָתָהּ לָהּ לְשִׁפְחָהּ:

(ל) וַיָּבֵא גַם אֶל-רַחֵל וַיַּאֲהֵב גַּם-אֶת-רַחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמָּו עוֹד שְׁבַע-שָׁנִים אַחֲרוֹת. הקישן לראשונות, מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה, ואף על פי שברמאות בא עליו:

(לא) וַיְרֵא יַקְנוֹקֵל כִּרְשֻׁנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת-רַחֲמָהּ וַרַחֵל עֲקָרָה:

(לב) וַתֵּהָרֵג לֵאָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן רבותינו פירשו, אמרה ראו מה בין בני לבן חמי שמכר הבכורה ליעקב, זה לא מכרה ליוסף ולא ערער עליו, ולא עוד שלא ערער עליו אלא שביקש להוציאו מן הבור כי אַמְרָה כִּרְרָאָה יַקְנוֹקֵל בְּעֵינָי כִּי עֲתָה יַאֲהֵבֵנִי אִישִׁי:

(לג) וַתֵּהָרֵג עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר כִּרְשֻׁנוּאָה אֲנִי וַיִּתְּקַלֵּי גַם-אֶת-זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שְׁמַעוֹן:

(לד) וַתֵּהָרֵג עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עֲתָה הִפְעַם יֵלֹדֵה אִישִׁי אֵלַי כִּרְיִלְדִּיתִי לֹא שְׁלִשָּׁה בָנִים לִפִּי שֶׁהָאִמָּהוֹת נְבִיאֹת הִיוּ, ויודעות ששנים עשר שבטים יוצאים מיעקב וארבע נשים ישא, אמרה מעתה אין לו פתחון פה עלי, שהרי נטלתי כל חלקי בבנים על-בֶּן כל מי שנאמר בו 'על כן מרובה באוכלוסין, חוץ מלוי שהארון היה מכלה בהם קְרָא-שְׁמוֹ לֹוִי. תמהתי שבכולם כתיב ותקרא, וזה כתב בו קרא, ויש מדרש אגדה באלה הדברים רבה, ששלח הקדוש ברוך הוא גבריאל והביאו לפניו וקרא לו שם זה ונתן לו עשרים וארבע מתנות כהונה, ועל שם שלוהו במתנות קראו לו:

(לה) וַתֵּהָרֵג עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר הִפְעַם אֹדָה אֶת-יַקְנוֹקֵל שְׁנַטְלִיתִי יוֹתֵר מִחֻלְקִי, מעתה יש לי להודות על-בֶּן קְרָאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֵד מַלְדָּת:

פרק ל

(א) וַתֵּרָא רַחֵל כִּי לֹא יֵלְדָה לְיַעֲקֹב וַתִּקְנָא רַחֵל בַּאֲחֵתָהּ קְנָאָה בַּמַּעֲשִׂיהַּ הַטּוֹבִים, אמרה אלולי שצדקה ממני לא זכתה לבנים וַתֹּאמֶר אֶל-יַעֲקֹב הִבְהִילִי בָנִים וְכִי כַךְ עָשָׂה אֲבִיךָ לְאִמְךָ, והלא התפלל עליה וַאֲסִיֵּן מִתָּה אֲנִי. מכאן למי שאין לו בנים שחשוב כמת:

(ב) וַיַּחֲרָאֵף יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר הִתַּחַת אֱלֹהִים אֲנִי וְכִי בַּמְקוֹמוֹ אֲנִי אֲשֶׁר-מִנְעַע מִמֶּנּוּ פְּרִיבְטָן. את אמרת שאעשה כאבא, אני איני כאבא, אבא לא היו לו בנים, אני יש לי בנים, ממך מנע ולא ממני:

(כט) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ וְאַתָּה אֲשֶׁר־הָיָה מִקְנֶךָ אֶתִּי. את חשבון מיעוט מקנך שבא לידי מתחילה כמה היו:

(ל) זֵי מַעֲטֹ אֲשֶׁר־הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרָץ לְדָב וַיִּבְרַךְ יָקוּם אֲתָךְ לְרַגְלֵי עַם רַגְלֵי, בשביל ביאת רגלי באת אצלך הברכה, כמו (שמות יא ח) העם אשר ברגלך, (שופטים ח ה) לעם אשר ברגלי, הבאים עמי וְעִתָּה מְתִי אַעֲשֶׂה גַם־אֲנֹכִי לְבֵיתִי. לצורך ביתי, עכשיו אין עושין לצרכי אלא בני, וצריך אני להיות עושה גם אני עמהם לסמכן, וזהו ג'ם':

(לא) וַיֹּאמֶר מָה אֲתָתְךָ לְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא־תִתְּנֶנִּי מֵאֹמֶה אִסְתַּעֲשֶׂה לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אֲשׁוּבָה אֲרַעָה צֹאנְךָ אֲשָׁמְרֶה:

(לב) אַעֲבֹר בְּכַל־צֹאנְךָ הַיּוֹם הַזֶּה מִשֶּׁם כְּלִשְׁהָן נִקְדָּה מִנּוּמַר בְּחִבְרָבוֹרוֹת דְּקוֹת, כמו נקודות, פוינטור"א בלעז [ניקוד] וְטָלוּא לשון טלאים, חברבורות רחבות וְכַל־שֵׁה־חֹסֶם שְׁחוּם, דומה לאדום, רוש בלעז [אדום], לשון משנה שחמתית ונמצאת לבנה, לענין התבואה בְּשִׁבְשִׁים וְטָלוּא וְנִקְדָּה בְּעֵינַי וְהִיא שְׂכָרִי. אותן שיוולדו מכאן ולהבא נקודים וטלאים בעזים ושחומים בכשבים יהיו שלי, ואותן שישנן עכשיו הפרש מהם והפקידים ביד בניך, שלא תאמר לי על הנולדים מעתה אלו היו שם מתחילה, ועוד שלא תאמר לי על ידי הזכרים שהן נקודים וטלאים תלדנה הנקבות דוגמתן מכאן ואילך:

(לג) וְעִנְתָּה־בִּי צְדָקָתִי בְּיוֹם מִחְרָת בְּרִיתְכִי עֲלֵי־שְׂכָרִי לְפָנֶיךָ כָּל אֲשֶׁר אֵינְנִי נִקְדָּה וְטָלוּא בְּעֵינַי וְחֹסֶם בְּשִׁבְשִׁים גָּנוּב הוּא אֶתִּי. אם תחשדני שאני נוטל משלך כלום, תענה בי צדקתי, כי תבא צדקתי ותעיד על שכרי לפניך, שלא תמצא בעדרי כי אם נקודים וטלאים, וכל שתמצא בהן שאינו נקוד או טלוא או חוס בידוע שגנבתיו לך, ובגניבה הוא שרוי אצלי:

(לד) וַיֹּאמֶר לָבֵן הֲנִי לְשׁוֹן קִבְלַת דְּבָרִים לְךָ יְהִי כְּדַבְּרְךָ. הלואי שתחפץ בכך:

(לה) וַיִּסַּר בְּיוֹם הַהוּא וַיִּסַּר. לבן ביום ההוא וגו' אֶת־הַתִּישִׁים עֲזִים זְכָרִים הַעֲקָדִים וְהַטָּלָאִים וְאֶת כְּלֵי־הַעֲזִים הַנִּקְדָּוֹת וְהַטָּלָאִת כָּל אֲשֶׁר־לָבֵן בְּכָל אֲשֶׁר אֵינְנִי כָּל אֲשֶׁר הָיָה בּוֹ חִבְרָבוֹרֹת לְבָנָה וְכַל־חֹסֶם בְּשִׁבְשִׁים וַיִּתֵּן בְּיַד בְּנָיו: ויטו, לבן ביד בניו:

(לו) וַיִּשֶׁם הַרְדָּף שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּיָמָיו וַיִּבֶן יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב רָעָה אֶת־צֹאן לָבֵן הַנּוֹתָרִת. הרעעות שבהן, החולות והעקרות, שאין אלא שירים, אותן מסר לו:

(לז) וַיִּקְדְּלוּ יַעֲקֹב מִקָּל לְבָנָה עַץ הוּא וְשֵׁמוֹ לְבָנָה, כמה דתימא (הושע יג) תחת אלון ולבנה, ואומר אני הוא שקורין טרינבל"א בלעז, שהוא לבן [צפצפה עצנית] לַח כשהוא רטוב וְלוֹז עוֹד לַקַּח מִקָּל לֹז, עץ שגדליו בו אגוזים דקים, קולדר"א בלעז [אלסר] וְעֲרֻמוֹן קִשְׁטִינִי"ר בלעז [עץ ערמון] וַיִּפְצַל בֵּהֶן פְּצָלוֹת קְלוּפִים קְלוּפִים, שהיה עושהו מנומר לְבָנוֹת מִחֲשֵׁף הַלְבָן גְּלוּי לֹבֵן שֶׁל מִקָּל. כשהיה קולפו היה נראה ונגלה לֹבֵן שֶׁלֹּו בְּמִקוֹם הַקִּילוּף אֲשֶׁר עַל־הַמְּקָלוֹת:

(לח) וַיִּצַּג אֶת־הַמְּקָלוֹת אֲשֶׁר פָּצַל וַיִּלְנֵן. תרגומו ודעיץ, לשון תחיבה ונעיצה הוא בלשון ארמית, והרבה יש בתלמוד (שבת נ:) דצה ושלפה, (חולין צג:) דץ ביה מידי. דצה כמו דעצה, אלא שמקצר את לשונו בְּרֵהֻטִים במרוצת המים, בבריכות העשויות בארץ, להשקות שם הצאן בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּבְאֵן הַצֹּאן לְשִׁתוֹת לְנִכְח הַצֹּאן בְּרֵהֻטִים, אשר תבאנה הצאן לשתות, שם הציג המקלות לנכח הצאן וַיִּחְמְנָה בְּבִאָן

(טז) וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִקְדֵּשְׁדָה בְּעֶרְבֹ וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלָי תָּבוֹא בִּי שְׂכָר שְׂכָרְתִּיךָ נִתְּתִי לְרַחֵל שְׁכָרָה בְּדוֹדָאִי בְּנִי וַיִּשָּׁבֵב עִמָּה בְּלִילָה הַהִיא. הקדוש ברוך הוא סייעו שיצא משם יששכר:

(יז) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל־לָאָה שהיתה מתאוה ומחזרת להרבות שבטים וַתַּהַר וַתֵּלֶד לַיַּעֲקֹב בֶּן חַמִּישִׁי:

(יח) וַתֹּאמֶר לָאָה נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי אֲשֶׁר־נָתַתִּי שְׂפָחָתִי לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשְׁשֻׁכָּר: (יט) וַתַּהַר עוֹד לָאָה וַתֵּלֶד בְּךְ־שִׁשִׁי לַיַּעֲקֹב:

(כ) וַתֹּאמֶר לָאָה וְזָבְנִי אֱלֹהִים אִתִּי, זָבֵד טוֹב כְּתַרְגוּמוֹ (חולק טב) הַפְּעֵם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כְּרִיגְדָתִי לֹו שִׁשָּׁה בָנִים יִזְכְּלֵנִי. לשון (מלכים א' ח ג) בית זבול, הירבירייריא"ה בלעז" [לינה] בית מדור. מעתה לא תהא עיקר דירתו אלא עמי, שיש לי בנים כנגד כל נשוי וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ וְזָבְנִי:

(כא) וְאַחַר יָלְדָה בַת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ דִּינָה. פירשו רבותינו שדנה לאה דין בעצמה, אם זה זכר, לא תהא רחל אחותי כאחת השפחות, והתפללה עליו ונהפך לנקבה:

(כב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רַחֵל זָכַר לָהּ שִׁמְסָרָה סִימְנָה לְאֹחוֹתָהּ, ושהיתה מצירה שלא תעלה בגורלו של עשו, שמא יגרשנה יעקב לפי שאין לה בנים, ואף עשו הרשע כך עלה בלבו כששמע שאין לה בנים. הוא שייסד הפייט (קרובות דר"ה שחרית) 'האדמון כבט שלא חלה, צבה לקחתה לו ונתבהלה' וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת־רַחֵמָהּ:

(כג) וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר אֶסָּף אֱלֹהִים אֶת־חֲרָפְתִּי: אסף. הכניסה במקום שלא תראה, וכן (ישעיה ד א) אספ חרפתנו, (שמות ט יט) ולא יאסף הביתה, (יואל ד טו) אספו נגהם, (ישעיה ס כ) וירחק לא יאסף, לא יטמן. חרפתי. שהייתי לחרפה שאני עקרה, והיו אומרים עלי שאעלה לחלקו של עשו הרשע. ומדרש אגדה - כל זמן שאין לאשה בן, אין לה במי לתלות סרונה, משיש לה בן תולה בו, מי שבר כלי זה בנך, מי אכל תאנים אלו בנך:

(כד) וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יוֹסֵף לְאִמֶּר יוֹסֵף יָקוּם לִי בֶן אַחֵר. יודעת היתה בבואה שאין יעקב עתיד להעמיד אלא שנים עשר שבטים, אמרה יהי רצון שאותו שהוא עתיד להעמיד יהא ממני, לכך לא נתפללה אלא על בן אחר:

(כה) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רַחֵל אֶת־יוֹסֵף משנולד שטנו של עשו, שנאמר (עובדיה א יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, אש בלא להבה אינו שולט למרחוק, משנולד יוסף בטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבֵן שְׁלַחֲנִי וְאֶלְכָה אֶל־מְקוֹמִי וְלֹא־רָצִי:

(כו) תָּנָה אֶת־נַשְׂי וְאֶת־יְלָדֵי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּי אֶתְךָ בְּהֵן וְאֶלְכָה אִינִי רוּצָה לְצֵאתָ כִּי אִם בְּרֵשׁוֹת כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־עֲבַדְתִּי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ:

(כז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבֵן אִסְנָא מַצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נַחֲשֵׁתִי וַיִּבְרַכְנִי יָקוּם בְּגִלְדָּךְ. נחשתי. מנחש היה, נסיתי בנחוש שלי שעל ידך באה לי ברכה, כשבאת לכאן לא היו לי בנים, שנאמר (לעיל כט ו) והנה רחל בתו באה עם הצאן, אפשר יש לו בנים והוא שולח בתו אצל הרועים, ועכשיו היו לו בנים, שנאמר (להלן לא א) וישמע את דברי בני לבן:

*

חמישי

(כח) וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׂכָרְךָ כְּתַרְגוּמוֹ 'פריש אגרך' עָלֵי וְאַתָּנָה:

(י) ויהי בעת יחס הצאן ואשא עיני וארא בחלום והנה העתדים אף על פי שהבדלים לבן כולם שלא יתעברו הצאן דוגמתן, היו המלאכים מביאין אותן מעדר המסור ביד בני לבן לעדר שביד יעקב העלים על-הצאן עקדים נקדים וברדים. כתרגומו ופזיחין, פיישי"ד בלע"ז [מנומש], חוט של לבן מקיף את גופו סביב, חברבורת שלו פתוחה ומפולשת מזן אל זן, ואין לי להביא עד מן המקרא:

(יא) ויאמר אלי מלאך האלהים בחלום יעקב ואמר הנני: (יב) ויאמר שאנא עיניך וראה בל-העתדים העלים על-הצאן עקדים נקדים וברדים כי ראיתי את בל-אשר לבן עשה לך:

(יג) אנכי האל בית-אל כמו אל בית אל, הה"א יתירה, ודרך מקראות לדבר כן, כמו (במדבר לד ב) כי אתם באים אל הארץ כנען אשר משחת שם לשון רבוי וגדולה כשנמשח למלכות, כך (לעיל כח יח) ויצק שמן על ראשה, להיות משוחה למזבח מצבה אשר נדרת לי שם נדר וצריך אתה לשלמו, שאמרת (שם כב) יהיה בית אלהים, שתקריב שם קרבנות עתה קום צא מן-הארץ הזאת ושוב אל-ארץ מולדתך:

(יד) ותען רחל ולאה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו. למה נעכב על ירך מלשוב, כלום אנו מיחלות לירש בכנסי אבינו כלום בין הזכרים:

(טו) הלא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו אפילו בשעה שדרך בני אדם לתת דנויאל לבנותיו בשעת נשואין, נהג עמנו כנכריות, כי מכרנו לך בשכר הפעולה ונאכל גם-אכול את-כספנו. שעכב דמי שכר פעולתך:

(טז) כי בל-העשר כי זה משמש בלשון אלא, כלומר משל אבינו אין לנו כלום, אלא מה שהציל הקדוש ברוך הוא מאבינו שלנו הוא אשר הציל לשון הפריש, וכן כל לשון הצלה שבמקרא לשון הפרשה, שמפרישו מן הרעה ומן האויב אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה:

*

ששי

(יז) ויקם יעקב וישא את-בניו ואת-נשיו על-הגמלים: את בניו ואת נשיו. הקדים זכרים לנקבות, ועשו הקדים נקבות לזכרים, שנאמר (לקמן לו ו) ויקח עשו את נשיו ואת בניו וגו':

(יח) וינהג את-בל-מקנהו ואת-בל-רבשו אשר רכש מקנה קנינו מה שקנה מצאנו עבדים ושפחות וגמלים וחמורים אשר רכש בפרץ ארם לבוא אל-יצחק אבי ארצה כנען:

(יט) ולבן הלך לגזז את-צאנו שנתן ביד בניו דרך שלוש ימים בינו ובין יעקב ותגנב רחל את-התרפים אשר לאביה. להפריש את אביה מעבודה זרה נתכוונה:

(כ) ויגנב יעקב את-לב לבן הארמי על-בלי הגיד לו כי ברח הוא: (כא) ויברח הוא ובל-אשר לו ויקם ויעבר את-הנהר וישם את-פניו הר הגלעד:

(כב) ויגד ללבן ביום השלישי שהרי דרך שלוש ימים היה ביניהם כי ברח יעקב:

(כג) ויקח את-אחיו קרוביו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים כל אותן שלושה ימים שהלך המגיד להגיד ללבן הלך יעקב לדרכו. נמצא

לשקות. הבהמה רואה את המקלות והיא נרתעת לאחוריה, והזכר רובעה ויולדת כיוצא בו. רבי הושיעא אומר - המים נעשין זרע במעיהן ולא היו צריכות לזכר, וזהו ויחמנה וגו':

(לט) ויחמו הצאן אל-המקלות אל מראות המקלות ותלדן הצאן עקדים משונים במקום עקידתן, הם קרסולי ידיהן ורגליהן נקדים וטלאים:

(מ) והכשבים הפריד יעקב ויתן פני הצאן אל-עקד וכל-חיים בצאן לבן הנולדים עקודים נקודים הבדיל והפריד לעצמן ועשה אותן עדר עדר לבדו, והולך אותו העדר העקוד לפני הצאן, לפני הצאן ההולכות אחריהם צופות אליהם, וזה שנאמר ויתן פני הצאן אל עקוד, שהיו פני הצאן אל העקודים, ואל כל חום שמצא בצאן לבן וישת-לו עדרים כמו שפרשתי לבדו ולא שתם על-צאן לבן:

(מא) והיה בכל-יחס הצאן המקשורות כתרגומו הבכירות, ואין לו עד במקרא להוכיח עליו. ומנחם חברו עם (שמואל ב' טו לא) אחיתופל בקושרים, (שם פס' יב) יהיה הקשר אמיץ, אותן המתקשרות יחד למהר עיבורן ושם יעקב את-המקלות לעיני הצאן ברהטים ליחמנה במקלות:

(מב) ובהעטיפ הצאן ובהעטיפ. לשון איחור, כתרגומו ובלקישות. ומנחם חברו עם (ישעיה ג כב) המחלצות והמעטפות, לשון עטיפת כסות, כלומר מתעטפות בעורן וצמרן ואינן מתאוות התיחם על ידי הזכרים לא ישם והיה העטיפים ללבן והקשרים ליעקב:

(מג) ויפרץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות פרות ורבות יותר משאר צאן ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים. מוכר צאנו בדמים יקרים, ולוקח לו כל אלה:

פרק לא

(א) וישמע את-דברי בני-לבן לאמר לקח יעקב את בל-אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את בל-הכבד הזה: עשה. כנס, כמו (ש"א יד מח) ויעש חיל ויך את עמלק:

(ב) וירא יעקב את-פני לבן והנה איננו עמו בתמול שלשום:

(ג) ויאמר יקוק אלי-יעקב שוב אל-ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך: שוב אל ארץ אבותיך. ושם אהיה עמך, אבל בעודך מחובר לטמא אי אפשר להשרות שכינתי עליך:

(ד) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה לרחל תחילה ואחר כך ללאה, שהיא היתה עיקר הבית, שבשבילה נדווג יעקב עם לבן, ואף בניה של לאה מודים בדבר, שהרי בועז ובית דינו משבט יהודה אומרים (רות ד יא) כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם וגו', הקדימו רחל ללאה השדה אל-צאנו:

(ה) ויאמר להן ראה אנכי את-פני אביבן כראיננו אלי בתמול שלשם ואלהי אבי היה עמדי: (ו) ואתנה ידעתי כי בכל-כחי עבדתי את-אביבן:

(ז) ואביבן התל בן והחלף את-משפחתי עשרת מנים אין מונים פחות מעשרה. מונים. לשון סכום כלל החשבון, והן עשירות, למדנו שהחליף תנאו מאה פעמים ולא-נתנו אלהים להרע עמדי:

(ח) אספה יאמר נקדים יהיה שכרך וילדו בל-הצאן נקדים ואספה יאמר עקדים יהיה שכרך וילדו בל-הצאן עקדים: (ט) ויצל אלהים את-מקנה אביכם ויתדל:

(לח) זֶה עֲשִׂים שָׁנָה אֲנִכִּי עִמָּךְ רַחֲלִיךָ וְעִיֶּיךָ לֹא שִׁכְלוּ לֹא הִפִּילוּ עִיבוֹרָם, כְּמוֹ (הוֹשֵׁעַ ט יד) רַחֵם מִשְׁכִּיל, (איוב כא י) תִּפְלֹט פִּרְתוֹ וְלֹא תִשְׁכַּל וְאִילֵי צִאֲנָךְ לֹא אֲכַלְתִּי. מֵכָאן אִמְרוּ אֵיל בֶּן יוֹמוֹ קְרוֹי אֵיל, שֶׁאִם לֹא כֵן מֵה שְׁבָחוּ, אֵילִים לֹא אָכַל אֲבָל כְּבָשִׁים אָכַל, אִם כֵּן גִּזְלוּ הוּא:

(לט) טִרְפָּה עַל יְדֵי אִרִי אוֹ זֶאֱב לֹא־הִבְאִתִּי אֵלֶיךָ אֲנִכִּי אֲחַטָּנָה מִיָּדִי תִּבְקָשָׁנָה לֹנְכִי לַחֲטֹנָה. לְשׁוֹן (שׁוֹפְטִים כ טז) קוֹלַע בֶּאֱבָן אֵל הַשְּׁעָרָה וְלֹא יִחְטִיא, (מ"א א כא) אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים, חֲסִרִים, אֲנִכִּי אֲחַסְרֵנָה, אִם חֲסִרָה חֲסִרָה לִי, שְׁמִידִי תִּבְקָשְׁנָה. לֹנְכִי לַחֲטֹנָה. תִּרְגוּמוֹ דְהוֹת שְׁגִיא מִמִּנְיָא, שֶׁהִיָּתָה נִפְקֶדֶת וּמְחֹסֶרֶת, כְּמוֹ (בְּמִדְבָר לֹא מֵט) וְלֹא נִפְקֶד מִמֶּנּוּ אִישׁ, תִּרְגוּמוֹ וְלֹא שְׁגָא גִּנְבַתִּי יוֹם וְגִנְבַתִּי לַיְלָה. גְּנוּבֹת יוֹם אוֹ גְּנוּבֹת לַיְלָה, הַכֹּל שִׁילְמַתִּי. גִּנְבַתִּי. כְּמוֹ (איכה א א) רַבְתִּי בְּגוֹיִם שְׂרֵתִי בְּמִדְיָנוֹת, (ישעיה א כא) מִלַּתִּי מִשְׁפֹּט, (הוֹשֵׁעַ י יא) אוֹהַבְתִּי לְדוֹשׁ:

(מ) הֵייתִי בְּיָם אֲכַלְנִי חֲרָב לְשׁוֹן (דְּבָרִים ד כד) אִשׁ אוֹכֵלָה וְקָרַח כְּמוֹ (תְּהִלִּים קמ"ז יז) מִשְׁלִיךְ קָרַח, תִּרְגוּמוֹ גְּלִידָא בְּלִילָה וְתִתְּדַ שְׁנַתִּי לְשׁוֹן שִׁינָה מְעִינִי:

(מא) זֶה־לִּי עֲשִׂים שָׁנָה בְּבִיתְךָ עֲבַדְתִּיךָ אֲרַבְעֵעָשָׂרָה שָׁנָה בְּשַׁתִּי בְּנִתְיָךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצִאֲנָךְ וְתַחֲלֶיךָ אֶת־מִשְׁפַּרְתִּי הֵייתִי מִשְׁנָה תִּנְאִי שְׁבִינִי מִנְקוּד לְטוֹלָא וּמִעֻקּוּדִים לְבִרְדוּדִים עֲשַׂרְתִּי מִנִּים:

(מב) לֹלִי אֵלֶיךָ אֲבִי אֵלֶיךָ אֲבָרְכֶם וּפְחַד יִצְחָק לֹא רָצָה לִזְמַר אֱלֹהֵי יִצְחָק, שְׁאִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵיִחַד שְׁמוֹ עַל הַצְדִּיקִים בְּחִיָּהֵם. וְאִף עַל פִּי שְׁאִמְרוּ לוֹ בְּצִאֲתוֹ מִבָּר שֶׁבַע (לְעִיל כח יג) אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אֲבִירָא אֲבִירָא וְאֵלֶיךָ יִצְחָק, בְּשִׁבִיל שְׁכֹה עֵינָיו וְהִרִי הוּא כְּמַת, יַעֲקֹב נִתְיָרָא לִזְמַר וְאֵלֶיךָ, וְאִמְרוּ וּפְחַד הָיָה לִי כִּי עַתָּה רִיקָם שְׁלַחְתָּנִי אֶת־עֵנָי וְאֶת־יָגִיעַ בְּפִי רָאָה אֵלֹהִים וַיִּזְכַּח לְשׁוֹן תּוֹכַחָה הוּא, וְלֹא לְשׁוֹן הוֹכַחָה אֲמַשׁ:

*

שביעי

(מג) וַיֵּצֵא לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הֲבָנוֹת בְּנֵי וְהַבָּנִים בְּנֵי הַצֵּאֵן צִאֲנִי וְכָל אֲשֶׁר־אֶתְּנָה רָאָה לִי־הוּא וְלִבְנֵי מִה־אֲעֹשֶׂה לְאֵלֶיךָ אִיךָ תַעֲלֶה עַל לְבִי לְהִרְעֵה לְהֵן הַיּוֹם אִם לְבָנֶיךָ אֲשֶׁר יִלְדוּ:

(מד) וַעֲתָה לָכֵה נְכַרְתָּה בְּרִית אֲנִי וְאַתָּה וְהָיָה לְעֵד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיָנִי וּבְיָנֶיךָ:

(מה) וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבְנֵי וַיְרִימָהּ מִצְבָּה:

(מו) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו הֵם בָּנָיו, שְׁהִיוּ לוֹ אֲחִים נְגִשִׁים אֲלֵיו לְצָרָה וְלִמְלַחְמָה לְקַטּוֹ אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשֶׂרְגֵל וַיֹּאכְלוּ שֵׁם עַל־הַגֵּל:

(מז) וַיִּקְרָאוּ לָבָן יָגֵר שְׁהָדוּתָא תִּרְגוּמוֹ שֶׁל גֵּלְעָד וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ גֵּלְעָד. גֵּל עֵד:

(מח) וַיֹּאמֶר לָבָן הֲזֵה עֵד בְּיָנִי וּבְיָנֶיךָ הַיּוֹם עַל־כֵּן קָרָא שְׁמוֹ גֵּלְעָד:

(מט) וְהַמִּצְבָּה אֲשֶׁר אָמַר יִצְחָק יִקַּח בְּיָנִי וּבְיָנֶיךָ וְהַמִּצְבָּה אֲשֶׁר בְּהַר הַגֵּלְעָד, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (שׁוֹפְטִים יא כט) וַיַּעֲבֵר אֶת מִצְבַּת גֵּלְעָד. וְלִמָּה נִקְרָא שְׁמָה מִצְבָּה, לְפִי שְׁאִמְרוּ כָל אֶחָד מֵהֶם לְחִבְרוּ יִצְחָק בִּינֵי וּבִינְךָ אִם תַּעֲבֹר אֶת הַבְּרִית כִּי נִסְתַּרְךָ אִישׁ מִרְעֵהוּ. וְלֹא נִרְאָה אִישׁ אֶת רַעְיוֹ:

יַעֲקֹב רַחוּם מְלֹבֵן שֶׁשָׁה יָמִים, וּבִשְׁבִיעֵי הַשִּׁיגוֹ לָבָן, לְמַדְנֹה שְׁכַל מַה שֶׁהִלֵּךְ יַעֲקֹב בְּשִׁבְעָה יָמִים הִלֵּךְ לָבָן בְּיוֹם אֶחָד (שְׁנִאֲמַר וַיִּרְדּוּף אַחֲרָיו דְרַךְ שְׁבַעֵת יָמִים, וְלֹא נִאֲמַר וַיִּרְדּוּף אַחֲרָיו שְׁבַעֵת יָמִים) וַיִּדְבַּק אֹתוֹ בְּהַר הַגֵּלְעָד:

(כד) וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל־לָבָן הָאֲרָמִי בַחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הֲשֹׁמֵר לָךְ פֶּדֶר תִּדְבַר עֲסִיִּיעָקֹב מִטּוֹב עַד־רָע. כָּל טוֹבֹתָן שֶׁל רַשְׁעִים רַעִה הִיא אֲצִל הַצְדִּיקִים:

(כה) וַיִּשָּׂא לָבָן אֶת־יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב תָּקַע אֶת־אֹהֶלוֹ בְּהַר וְלָבָן תָּקַע אֶת־אֹהֶלוֹ בְּהַר הַגֵּלְעָד:

(כו) וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב מַה עָשִׂיתָ וְתַגְּבֵן אֶת־לְבָבִי וְתַנְהַגְלֵ אֶת־בְּנֵי מִשְׁבָּחוֹת חֲרָב. כָּל חֵיַל הַבָּא לְמִלְחָמָה קְרוֹי חֲרָב:

(כז) לְמָה נִחְבַּאתִי לְבָרְחָה וְתַגְּבֵן אֹתִי גִנְבַת אֶת דַּעְתִּי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְאֲשַׁלְחֶךָ בְּשִׁמְחָה וּבְשִׂרִים בְּתֵיב וּבְכַנּוֹד:

(כח) וְלֹא נִשְׁתַּנִּי לְנִשְׁק לְבָנִי וְלִבְנֵי עֵתָה הַסְּבַלְתָּ עֵשׂוֹ:

(כט) יִשְׂרָאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע יֵשׁ כַּח וְחֵיַל בִּידִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע. וְכָל אֵל שֶׁהוּא לְשׁוֹן קוֹדֵשׁ, עַל שֶׁם עֲזוֹז וְרוֹב אוֹנִים הוּא וְאֵלֶיךָ אֲבִיכֶם אֲמַשׁוּ אֲמַר אֵלֵי לֹאֲמַר הַשְּׁמֵר לָךְ מִדְּבַר עֲסִיִּיעָקֹב מִטּוֹב עַד־רָע:

(ל) וַעֲתָה הִלֵּךְ הַלְכָתָּ בְּיַבְבְּסֶךָ נִבְסַפְתָּה חֲמִדָּת, וְהִרְבָּה יֵשׁ בְּמִקְרָא, (תְּהִלִּים פד ג) נִכְסְפָה וְגַם כִּלְתָה נִפְשִׁי, (איוב יד טו) לְמַעֲשֵׂה יָדְךָ תִּכְסּוּף לְבִית אֲבִיךָ לְמָה גִּנְבַתִּי אֶת־אֹהֶיךָ:

(לא) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לָבָן כִּי יָרָאתִי כִּי אֲמַרְתִּי פְרַתְגִּזְלוֹ אֶת־בְּנוֹתֶיךָ מִעַמִּי. הַשִּׁיבוּ עַל רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן, שְׁאִמְרוּ לוֹ (לְעִיל פס' כ) וְתַנְהַג אֶת בְּנוֹתֵי וְגו':

(לב) עֵם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת־אֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה וּמֵאוֹתָה קִלְלָה מֵתָה רַחֵל בְּדֶרֶךְ נִגְדֵי אֲחֵינוּ הַכָּרֵל לָךְ מַה עִמָּדִי מִשְׁלַךְ וְקוֹדֵלְךָ וְלֹא־יִדְעַע יַעֲקֹב כִּי רַחֵל גִּנְבַתָּם:

(לג) וַיָּבֵא לָבָן בְּאֹהֶל יַעֲקֹב הוּא אֵהֵל רַחֵל, שֶׁהִיא יַעֲקֹב תְּדִיר אֲצִלָּה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (לְהֵלן מו יט) בְּנֵי רַחֵל אֲשֶׁת יַעֲקֹב, וּבְכוֹלֵן לֹא נִאֲמַר אֲשֶׁת יַעֲקֹב וּבְאֹהֶל לָאָה וּבְאֹהֶל שְׁתֵּי הָאֲמָהֹת וְלֹא מִצָּא וַיִּצָּא מֵאֹהֶל לָאָה וַיָּבֵא בְּאֹהֶל רַחֵל. כְּשִׁיבָא מֵאֵהֵל לֹאָה חָזַר לוֹ לֵאמֹר רַחֵל קוֹדֵם שְׁחִיפֵשׁ בֵּאֵהֵל הָאֲמָהוֹת. וְכָל כֵּךְ לְמָה, לְפִי שֶׁהִיא מְכִירָה בַּה שֶׁהִיא מִשְׁמִשְׁנִית:

(לד) וְרַחֵל לָקַחָה אֶת־הַתְּרָפִים וַתִּשְׁמֵם בְּכַר הַגְּמָל לְשׁוֹן כְּרִים וְכִסְתוֹת, כְּתִרְגוּמוֹ עֲבֵיטָא דְגַמְלָא, וְהִיא מְרַדְעַת הַעֲשׂוּיָה כְּמִין כֹּר, וּבְעִירוּבִין (דף טז). הַקִּיפּוּה עֲבֵיטִין, וְהֵן עֲבִיטֵי גַמְלִים, בְּשִׁט"ל בְּלַע"ז [אוֹכַף] וְתִשְׁבַּע עֲלֵיהֶם וּמִשְׁשׁ לָבָן אֶת־בְּרִיהָ־אֹהֶל וְלֹא מִצָּא:

(לה) וַתֹּאמֶר אֶל־אֲבִיהָ אֶל־יִחִיר בְּעֵינֵי אָדָּנִי כִּי לֹא אוֹכַל לְקוֹם מִפְּנֵיךָ כִּי־דָרְךָ נִשְׁמֵם לִי וְיִחַפֵּשׁ וְלֹא מִצָּא אֶת־הַתְּרָפִים:

(לו) וַיַּחֲרַר יַעֲקֹב וַיִּרְבַּ בְּלָבָן וַיֵּצֵא יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לָבָן מַה־פִּשְׁעִי מַה חֲטָאתִי כִּי דִלְקַתְּ אַחֲרָי לִלְחָת. רַדְפַת, כְּמוֹ (איכה ד יט) עַל הַהַרִים דְּלִקְוֹנוּ, וְכֵמוֹ (ש"א יז ג) מִדְּלוֹק אַחֲרֵי פִלְשְׁתִּים:

(לז) כִּי־מִשְׁשֵׁת אֶת־בְּרִיהָ־בְּלִי מִהַמִּצְבָּאתָּ מִכָּל כְּלִיבִיתְךָ שִׁים כֹּה נִגְדֵי אֲחִי וְאֶחָיךָ וַיִּזְכַּחוּ בֵּין שְׁנֵינֵינוּ. וַיִּבְרְרוּ עִם מִי הַדִּין, אֲפִרּוּבִי"ר בְּלַע"ז [לְבַרְרָה]:

כלל' העריכת: ההדגשה בפסוק היא של דיבור המתחיל ברש"י. * כשיש דיבור ארוך ברש"י, בד"כ הוא לא שולב בתוך הפסוק אלא נכתב בסופו, אחרי הפסוק (ומסומן ע"י כוכבית*). * כשיש על פסוק אחד ביאורי רש"י קצרים וארוכים, בד"כ הקצרים שולבו בתוך הפסוק, והארוכים נכתבו בסופו, אחרי הפסוק (ומסומנים ע"י כוכבית*).

לעיתים לצורך הרצף שולבו הדיבורים ברש"י כסדר הפסוק, גם כשבמקור הרש"י מופיע קודם הדיבור על סוף הפסוק ואח"כ הדיבור על תחילתו, במקרה כזה זה סומן ב- ** בסוף הפסוק. כמו"כ מטבעו של הרש"י המשולב עלולים להיות שינויים קלים בדיבור המתחיל (כגון פתיחת וגו') או במיקומו. את הכללים בהרחבה ניתן לראות במבוא לגליון פרשת בראשית.

כל הזכויות שמורות. ©

ניתן להשיג את הגליון (וכן גליונות קודמים) במאגר העלונים הממוחשב של 'דרשו'.

מהדורת כתב כס"י - ניתן להשיג במערכת שבתי בקול הלשון.

וכן ניתן להשיג במייל - 2711526@GMAIL.COM

יש מהדורה בכתב גדול יותר - להשיג במייל הנ"ל

הארות הערות ותיקוני טעויות יתקבלו בברכה 05276-13331

ייש"כ להרה"ג דוד היינמן שליט"א על סיועו בעריכת הגליון

הארות בפרשה

ידוע שלומדים את הדרך להסתדר עם הגויים בגלות ע"י שוחד מיעקב ששלח דורון לעשו, כמפורט בפרשה הבאה - פרשת וישלח. ונראה לומר שיעקב השתמש בדרך זו כבר בפרשתנו, כמבואר ברש"י פרק כט פס' יא - ...לפי שרדף אליפז בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו. אמר לו מה אעשה לציווי של אבא, אמר לו יעקב טול מה שבידי, והעני חשוב כמת' ע"כ. וגם אם יעקב היה נותן את כספו לצדקה או לקרובו היה מעני חשוב כמת, אך זה נכראה לא היה מניח את דעתו של אליפז, ללא המתת יד שקיבל.

(ג) אַסְתַּעֲנֶה אֶת־בְּנֹתַי לְמוֹנֵעַ מֵהֶם עֹנֹת תִּשְׁמִישׁ וְאִסְתַּקַּח נָשִׁים עַל־בְּנֹתַי כְּנֹחִי כְּנֹחִי. שתי פעמים, אף בלהה זלפה בנותיו היו מפלגש אִין אִישׁ עֲמָנוּ רָאָה אֱלֹהִים עַד בִּינִי וּבִינְךָ: **

(נא) וַיֹּאמֶר לָבֵן לְיַעֲקֹב הֲנָהוּ הַגֵּל הַזֶּה וְהִנֵּה הַמַּצְבָּה אֲשֶׁר יָרִיתִי כִּמוֹ (שמות טו ד) ירה בים, כזה שהוא יורה חנית ביני ובינך:

(נב) עַד הַגֵּל הַזֶּה וְעַד הַמַּצְבָּה אִסְתַּעֲנִי הִי אִם מִשְׁמֵשׁ בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁר, כִּמוֹ (לעיל כד לג) עד אם דברתי דברי לִיאֲעֹבֵר אֱלִיף אֶת־הַגֵּל הַזֶּה וְאִסְתַּחֲתָה לִיאֲתַעֲבֹר אֱלִי אֶת־הַגֵּל הַזֶּה וְאֶת־הַמַּצְבָּה הַזֹּאת לְרַעְיָה. לרעה אי אתה עובר, אבל אתה עובר לפרקמטיא:

(נג) אֱלֹהֵי אַבְרָהָם קֹדֶשׁ וְאֱלֹהֵי נְחֹרְךָ חֹל יִשְׁפְּטֵנוּ בִּינֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְיָהֶם חֹל וְיִשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפָחַד אַבְיוֹ יַעֲתֹק:

(נד) וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח שַׁחַט בַּהֲמוֹת מִמֶּשֶׁתָּה בְּהָר וַיִּקְרָא לְאֶחָיו לְאוֹהֲבָיו שַׁעַם לָבֵן לְאַכְל־לֶחֶם כֹּל דָּבָר מֵאֹכֶל קְרוֹי לָחֶם, כִּמוֹ (דניאל ה א) עבד לחם רב, (ירמיה יא יט) נשחיתה עץ בלחמו וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיְלִינֵנוּ בְּהָר:

פרק לב

מַפְטִיר (א) וַיִּשְׁבַּע לָבֵן בְּפָקֶד וַיִּנְשָׁק לְבָנָיו וּלְכַנְתָּיו וַיְבָרֵךְ אֶתְהֶם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לָבֵן לְמִקְמוֹ:

(ב) וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְכּוֹ וַיַּפְגְּעוּ־בּוּ מְלֶאכִי אֱלֹהִים. מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ:

(ג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאֲשֶׁר רָאָם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שְׁמֵהֶם הַקּוֹם הַהוּא מַחְנֵים. שתי מחנות, של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו: פ
